

2 priedas. Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m. programa (2.1)

Eil. Nr.	Projektas	Vadovas	2019 m. atlikta	Finansuojama (metai)	2019 m. lėšos (Eur)
1.	Lietuvių kalbos institutas				
1.1.	Tarmių tekstynas	R. Bakšienė	Parengti spaudai keturi leidiniai: „Anykščių apylinkių tekstai“ (sud. R. Rinkauskienė), „Švendubrės apylinkių tekstai“ (sud. A. Leskauskaitė), „Grinkiškio apylinkių tekstai“ (sud. R. Kazlauskaitė), „Taujėnų apylinkių tekstai“ (sud. V. Meiliūnaitė). Parengti leidinių tekstai ir kiekvieno leidinio kompaktinė plokštelė, kurioje pateikiami visų transkribuotų tekstų garso įrašai, informacija apie juos ir pateikėjus. Kiekvieną parengtą knygą sudaro apie 2 a. l. įvadinė dalis – šnektos aprašas, parengtas pagal tradicinės dialektologijos ir geolingvistikos metodiką, ir apie 4 a. l. transkribuotų tarminių tekstų, užrašytų išsamia dialektologine kopenhagine transkripcija. Atrenkant tekstus atspindėta aprašomų šnektų kaita beveik per šimto metų laikotarpį: seniausieji įrašai daryti XX a. viduryje, o naujausieji – XXI a. antrajame dešimtmetyje.	2017–2019 m.	18300
1.2.	Kitų kalbų poveikis mokinių lietuvių kalbai ir savimonei: situacija, tendencijos ir galimybės	A. Tamulionienė	Interviu ir stebėjimo metodais rinkta medžiaga Vilniaus mokyklose (100 mokinių tekstų, 30 mokytojų interviu). Rinktas reprezentatyvus respondentų rašytinės kalbos korpusas (skirtingų dalykų pamokose atlikti teksto produkavimo darbai) Vilniaus mokyklose (345 mokinių tekstai). Klausimyno ir stebėjimo metodais rinkti duomenys Vilniaus mokyklose (190 mokinių klausimynų, 45 mokytojų klausimynai). Papildomai rinkti sakytinės ir rašytinės kalbos duomenys Panevėžio, Vilniaus ir Kauno mokyklose (245 mokinių klausimynai, 34 mokytojų klausimynai). Apdoroti klausimynų duomenys (310 mokinių klausimynų, 60 mokytojų klausimynų analizė). Apdoroti mokinių sakytinės kalbos duomenys (111 tekstų). Apdoroti mokinių klausimynų duomenys, atlikta jų analizė (536 klausimynų, 90 interviu). Atlikta rašytinės kalbos analizė fonetiniu, gramatiniu ir leksikos lygmenimis (536 mokinių tekstai). Atlikta kalbos ir mokymosi funkcijų sąsajų analizė psichologiniais aspektais (536 mokinių klausimynai) ir sakytinės kalbos duomenų analizė fonetiniu, gramatiniu ir leksikos lygmenimis (50 sakytinės kalbos pavyzdžių). Atlikta grįžusių iš užsienio mokinių sakytinės ir rašytinės kalbos analizė fonetiniu, gramatiniu ir leksikos lygmenimis (50 sakytinės ir 50 rašytinės kalbos darbų) ir kalbinės integracijos analizė psichologiniais aspektais (90 darbų).	2018–2020 m.	17400
1.3.	Vakarų ir pietų aukštaičiai: tarmių ir kitų kalbų sąveikos tyrimai	J. Urbanavičienė	Surinkta 2400 vnt. tarmių leksikos duomenų iš šiaurės žemaičių telšiškių, vakarų aukštaičių kauniškių ir Klaipėdos krašto aukštaičių, rytų aukštaičių panevėžiškių, rytų aukštaičių anykštėnų, rytų aukštaičių uteniškių, rytų aukštaičių vilniškių, pietų aukštaičių patarmių. Surinkta tarminė medžiaga kokybės atžvilgiu skirstytina į tris dalis: 1) leksikos duomenys, užrašyti fonetine transkripcija, surinkti Palemono šriftu ir sukelti į www.lkiis.lt sistemą (1000 vnt.); 2) leksikos duomenys, užrašyti fonetine transkripcija popierinėse kortelėse ir vėliau perkelti į www.lkiis.lt sistemą (600 vnt.); 3) leksikos duomenys, užrašyti supaprastinta transkripcija popierinėse kortelėse (800 vnt.). Atlikta leksikografinė ir dialektologinė surinktos tarmių medžiagos patikra. Elektroninė LKŽ Tarmių kartoteka papildyta 1600 vnt. naujų skaitmeninių duomenų. Perkelta (surinkta Palemono šriftu) 600 vnt. leksikos duomenų	2018–2020 m.	14600

			iš popierinių kortelių į elektroninę LKŽ Tarmių kartoteką. LKŽ Naujausių tarminių papildymų kartoteka papildyta 1400 vnt. naujų popierinių kortelių. Parengti 6 mokslo straipsniai (apie 0,75–1,3 a. l.). Parašyta apie 5,75 a. l. mokslo straipsnių rinkinio „Vakarų ir pietų aukštaičiai: patarmių sąveika su kitomis kalbomis“ teksto, atlikta pirminė redakcinė straipsnių patikra.		
1.4.	Klaipėdos krašto istorinių vietovardžių registras ir aktualizavimas	D. Kiseliūnaitė	Papildyta medžiaga iš Berlyno bibliotekos žemėlapių, įsigytos kopijos ir leidimas publikuoti. Papildyta kitų kartografinių šaltinių medžiaga. Surinkta ir panaudota tekstui Lietuvių kalbos instituto kartotekos „Žemės vardai“ (1960 m. ekspedicijos Klaipėdos rajone) medžiaga. Papildyta istorinė medžiaga iš Sembrizkio, Lukšaitės ir kitų istorikų darbų, iš Langės rankraštinio šaltinio ir genealogų internetinio duomenyno, papildomai apklausti 3 informantai. Visiškai parengti Dovilų ir Dauparų-Kvietinių, Priekulės, Agluonėnų, Veiviržėnų (Kretingos rajono dalis, kuri įėjo į istorinį Klaipėdos kraštą) seniūnijų kaimų vardų registrų tekstai. Visi tekstai apima geografinę, istorinę ir etimologinę dalį, į registrą įtraukti visi rasti istoriniai vardai ir jų užrašymų variantai. Parašyta registro teksto dalis (9 a. l.). Iš viso registras sudaro daugiau kaip 12 a. l. Sudarytas bibliografijos sąrašas, atrinktos iliustracijos. Perskaityti 2 pranešimai Klaipėdos krašto renginiuose. Atlikta įvadinės dalies II redakcija: pataisyta ir papildyta 2 a. l. teksto.	2018–2019 m.	10300
1.5.	Kalbinių variantų funkcionavimas dabartinėse šiaurės žemaičių, pietų ir vakarų aukštaičių šnektose	A. Leskauskaitė	Surengtos 7 ekspedicijos: viena į Druskininkų rajoną (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto ir Alytaus kraštotyros muziejaus darbuotojai), dvi į Kauno rajoną (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto darbuotojai), viena į Plungės ir Rietavo rajonus (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto darbuotojas), viena į Alytaus rajoną (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto ir Alytaus kraštotyros muziejaus darbuotojai), viena į Šiaulių ir Akmenės rajonus (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto darbuotojas), viena į Telšių rajoną (dalyvavo Lietuvių kalbos instituto darbuotojas). Ekspedicijose surinkta medžiaga: įrašyta 122,5 val. garso įrašų ir 12,5 val. vaizdo įrašų, parengtos 123 sociolingvistinės apklaustų pateikėjų anketos, gautos 328 perceptyviosios dialektologijos anketos, padaryta 1516 fotografijų.	2019 m.	3500
1.6.	Lituanistinių leidinių pirkimas bibliotekoms	V. Gaidytė	Aukštosioms universitetinėms mokykloms, valstybinės reikšmės, savivaldybių ir apskričių bibliotekoms nupirkta straipsnių rinkinio „Rytų aukštaičių patarmė: kaita ir pokyčiai“ 13 vnt.	2019 m.	130
2.	Vilniaus universitetas				
2.1.	Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvūs frazemų sąvadas	V. Zubaitienė	Parengtas, išbandytas ir plačiai visuomenei pristatytas akademinų frazių sąvadas (3300 vnt.). Nustatytos besidubliuojančios frazės, papildyta frazių struktūra, priskirtos frazių funkcijos ir reikšminiai žodžiai. Sąvado medžiaga įkelta į svetainę www.frazynas.flf.vu.lt . Parengta pirminė kolektyvinės monografijos (6 a. l.) versija: parašytos įvadinė ir apibendrinamoji dalys, išskirti gramatiniai frazių modeliai, nustatyti mokslo kalbos žodžiai automatiniu būdu generuotose keturnarėse leksinėse sekose, jie aptarti leksiniu ir semantiniu požiūriais, paaiškinta jų vartoseną kolokacijose, ištirtas frazių variantiškumas, išskirti tipiškiausi varijavimo būdai, aprašytos frazių funkcijos, patikslinta frazių pagal funkcijas klasifikacija, sutvarkyti priedai. Parašytas populiarinamasis straipsnis įteiktas mokslo populiarinimo žurnalui „Spectrum“. Dalyvauta 1 radijo laidoje. Frazių sąvadas pristatytas „Akademinio rašymo ir skaitymo“ paskaitose ir seminaruose.	2017–2019 m.	21000

2.2.	Motina. Duona. Žemė (konceptų analizė)	I. Smetonienė	Surinkta, susisteminta ir apibendrinta medžiaga sisteminei <i>Duonos</i> koncepto daliai. Atliktos jaunimo apklausos (surinkta 111 anketų). Surinktos paremijos (621), pavyzdžiai iš pasakų (78). Parašyta apie 0,5 a. l. teksto. Surinkta ir pradėta sisteminti medžiaga <i>Motinos</i> koncepto daliai. Atliktos jaunimo apklausos (surinkta 119 anketų). Surinkta medžiaga iš tarmių žodynų. Parengtos 3 publikacijos (apie 1,5 a. l. teksto). Surinkta, susisteminta ir apibendrinta medžiaga sisteminei <i>Žemės</i> koncepto daliai. Atliktos jaunimo apklausos (surinktos ir apdorotos 125 anketos). Parengtas straipsnis, atlikta sisteminės dalies analizė (apie 0,5 a. l.).	2019–2020 m.	17700
2.3.	Kalbinių nuostatų ir mokymosi motyvacijos įtaka lietuvių kalbos mokėjimui	L. Vilkienė	Parengtas mokslinės studijos tekstas (100 p.). Parengta mokslinės studijos santrauka lietuvių kalba (9 p.). Atlikti mokslinės studijos teksto redagavimo ir korektūros skaitymo darbai. Parengtos tyrimo duomenimis paremtos ataskaitos 6-ioms projekte dalyvavusioms Vilniaus gimnazijoms ir ataskaita Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai (180 p.). Parengta informacija tyrime dalyvavusiems 9 mokiniams, pageidavusiems gauti savo testų rezultatus (20 p.).	2017–2019 m.	2600
2.4.	Regioninių variantų ir tariamosios bendrinės kalbos (kvazistandarto) sklaida XXI amžiaus pradžioje: percepcinis tyrimas	D. Aliūkaitė	Parengtas mokslinės studijos „Lietuvių kalbos variantai: tyrėjo ir paprastojo kalbos bendruomenės nario perspektyvos“ rankraštis (13,4 a. l.). Tyrimų rezultatai pristatyti 2 moksliniuose straipsniuose (2,39 a. l.), 4 moksliniuose pranešimuose mokslinėse konferencijose, 3 moksliniuose pranešimuose baigiamajame seminare.	2017–2019 m.	16500
2.5.	Lietuvos Respublikos piliečių vardai su <i>-ij-</i> : skolinimas ir darybos polinkiai	D. Sinkevičiūtė	Iš vardų registro išrinkti 275 vienanariai vardai su <i>-ij-</i> , 1500 su jais ir tarpusavyje susijusių kelianarių vardų. Pagal numatytus principus iširta ir svetainėje aprašyti 275 vienanariai vardai su <i>-ij-</i> . Svetainėje vardai.vlkk.lt paskelbta 1500 kelianarių vardų, padarytos jų sąsajos su vienanariais vardais, patikrintas jų matomumas. Atlikta 275 vienanarių vardų su <i>-ij-</i> gramatinė analizė, pateikta svetainėje vardai.vlkk.lt, patikrintas jų matomumas. Vykdytas kompleksinis vardų su <i>-ij-</i> mokslinis tyrimas, parašytas ir įteiktas tarptautiniam straipsnių rinkiniui mokslo straipsnis. Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje perskaitytas pranešimas.	2018–2020 m.	11000
2.6.	XX a. pab. –XXI a. pr. tarmių garso įrašų skaitmeninimas ir publikavimas „Lietuvių kalbos tarmių duomenų bazėje“	V. Kardelis	Suskaitmeninta 360 val. 30 min. garso įrašų. Suskaitmenintiems garso įrašams parengti (jei žinomi) metaduomenys. Suskaitmeninti įrašai ir metaduomenys saugomi dviejose nepriklausomose laikmenose: išoriniame kietajame diske ir VU Filologijos fakulteto Fonetikos laboratorijos kompiuteryje.	2019 m.	9863,70
3.	Klaipėdos universitetas				
3.1.	Šiaurės žemaičių patarmės somatizmo semantinė sistema ir nominacija: sinchronija ir diachronija	D. Pakalniškienė	Aprašyta šiaurės žemaičių patarmės somatizmo nominacija. Nustatyta, kad motyvuotoji leksika dominuoja – sudaro apie 80–90 procentų visų užfiksuotų leksemų, priklausomai nuo konceptosferos – galvos, torso ar galūnių srities pavadinimai. Aprašyta A–O raide ir P–Ž raide prasidedančių somatizmo nominacinė sistema (apie 800 invariantinių leksemų). Aprašyta sinchroniškai nemotyvuotų somatizmo nominacija (apie 200 leksemų). Istoriniu požiūriu nominacijos būdai yra panašūs į sinchroninės analizės metu gautus rezultatus: fiksuojama	2017–2019 m.	15100

		<p>paradigmacija, sufiksacija, kompozicija, reduplikacija. Aprašyta šiaurės žemaičių patarmės somatonimų sinchroninė motyvacija. Nustatyta, kad somatonimai priklauso keturiems motyvacijos modeliams – komparatyviajam, deskriptyviajam, lokatyviajam ir funkciniam. Aprašyta A–O raide ir P–Ž raide prasidedančių somatonimų motyvacija (apie 800 invariantinių leksemų). Aprašyta sinchroniškai nemotyvuotos leksikos nominacijos rūšys ir būdai bei motyvacijos modeliai (apie 200 leksemų). Aprašytas šiaurės žemaičių somatonimų paplitimas: A–O raide ir P–Ž raide prasidedančių somatonimų paplitimas (apie 800 invariantinių leksemų). Remiantis rašytinių šaltinių ir gyvosios tarmės duomenimis, nustatyta, kad šiaurės žemaičių somatonimai pagal santykį su bendrine kalba ir pagal vartojimo paplitimą sudaro dvi grupes: bendratautė, visuotinė leksika ir tarminė leksika. Aprašyta šiaurės žemaičių somatonimų semantika. Iširta 900 somatonimų semasiologinė sistema pagal kūno konceptosferas – galvos ir kaklo, torso, rankų / kojų pavadinimus. Parašytas monografijos įvadas. Parengtas pirminis monografijos rankraštis (apie 19–20 a. l.). Parengtos preliminarios tyrimo išvados. Perskaityti 2 pranešimai tarptautinėse konferencijose. Įteikti publikuoti 2 straipsniai.</p>		
--	--	---	--	--